

Simulace stop a indukce poškození DNA izotopy vodíku, helia, lithia, beryllia, boru a uhlíku

čtvrtek 22. září 2022 14:20 (15 minut)

Radiobiologické účinky iontů byly dosud zkoumány převážně jen pro nejběžněji se vyskytující izotop daného prvku. V některých situacích jsou ale významné i další izotopy. Jedná se např. o deuterony (^2H) nebo izotopy ^{10}C a ^{11}C produkované jadernými reakcemi primárních svazků uhlíku ^{12}C v radioterapii, ^{10}B a ^{11}B v neutronové záchytové terapii (BNCT) a proton-borové záchytové terapii (PBCT), izotopy produkované reakcemi kosmického záření s materiálem stínění na palubě kosmické lodi, případně izotopy jako ^{14}C , ^{13}C nebo ^{10}Be cíleně urychlované v rámci urychlovačové hmotnostní spektrometrie (AMS) pro datování archeologických nebo geologických vzorků.

V příspěvku budou shrnuty systematické simulace stop izotopů ^1H , ^2H , ^3H ; ^3He , ^4He ; ^6Li , ^7Li ; ^9Be , ^{10}Be ; ^{10}B , ^{11}B ; ^{10}C , ^{11}C , ^{12}C , ^{13}C a ^{14}C s energiemi do 0.5 GeV/u a indukce poškození, která tyto izotopy vyvolávají v buněčné DNA. Simulace pomocí biofyzikálního modelu PARTRAC předpovídají, že energie deponovaná do buněčného jádra závisí na počtu neutronů daného izotopu prakticky jen pro energie do 1 MeV/u. Rozdíly mezi izotopy v indukci poškození DNA se pak projeví pouze pro izotopy nejlehčích prvků, zejména vodíku a helia, v menší míře ještě lithia. Například tritony s energií 0,1 MeV/u deponují do buněčného jádra cca 7-krát více energie a indukují cca 11-krát více dvojných zlomů DNA než 0,1 MeV protony, i při přepočtu na Gy jsou tedy o více než 50 % účinnější. S rostoucím protonovým číslem se však rozdíly mezi izotopy rychle snižují. Například biologické účinky ^{10}B a ^{11}B jsou při stejné dávce prakticky shodné i pro energie nižší než 1 MeV/u. Podobně lze pro otázky radiační bezpečnosti AMS metod aproximovat biologickou účinnost izotopů ^{13}C a ^{14}C pomocí známých radiobiologických dat získaných pro ^{12}C .

Hlavní autor: KUNDRÁT, Pavel (ÚJF)

Spoluautoři: FRIEDLAND, Werner; BAIOTTO, Giorgio

Přednášející: KUNDRÁT, Pavel (ÚJF)

Zařazení sekce: Biologické účinky žiarenia a odhad rizika z ožiarenia

Tematická klasifikace: Biologické účinky žiarenia a odhad rizika z ožiarenia